

ที่ นร 1023/ 1214

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
128 อาคารพญาไทพลาซ่า ชั้น 27 ถนนพญาไท กทม. 10400

10 ตุลาคม 2545

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับผลกระทบต่อประชาชนจากโทษทางอาญากรณีศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

เรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับผลกระทบต่อประชาชนจากโทษทางอาญากรณีศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้หยิบยกประเด็นผลกระทบของประชาชนจากโทษทางอาญาของกฎหมายไทย โดยศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างโทษทางอาญาของกฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และได้จัดประชุมปรึกษาหารือรับฟังความเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า ประเทศไทยมีการนำความผิดทางอาญามาใช้กับกฎหมายเกือบทุกฉบับ รวมทั้งกฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้เกิดการบังคับตามกฎหมายได้รวดเร็วและเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดความผิด แต่ไม่ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้โทษทางอาญากับการกระทำในทางแพ่งอย่างชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลให้สุจริตชนที่ไม่มีเจตนาทำผิดต้องรับโทษทางอาญาเกินจำเป็น

สภาที่ปรึกษาฯ พิจารณาเห็นว่า เรื่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อประชาชน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 75 ที่รัฐต้องดูแลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลและจัดระบบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน จึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ภาครัฐควรทบทวนบทลงโทษทางอาญาในกฎหมายต่าง ๆ ว่าเหมาะสมต่อสังคมไทยเพียงใด โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนเป็นสำคัญ และควรให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยการกำหนดบทลงโทษทางอาญาจะต้องเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของรัฐและความสงบสุขของสาธารณชนเป็นส่วนรวมเท่านั้น

2. กรณีตัวอย่างกฎหมายลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ในทางแพ่ง ถ้าจะต้องมีการกำหนดโทษทางอาญา ต้องเป็นเฉพาะในกรณีที่การเสียหายทางแพ่งไม่เกิดผลและไม่เป็นธรรมต่อผู้เสียหาย และควรให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องเป็นผู้รับภาระในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง เพราะลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิเฉพาะตัวของเอกชน แต่ในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายที่จะใช้กลไกของรัฐในทางอาญาเข้าไปปกป้องคุ้มครองสิทธิในทางแพ่งของเอกชน ทำให้รัฐต้องรับภาระและสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมากและประชาชนต้องรับโทษทางอาญาโดยไม่จำเป็น

3. ต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายพร้อมทั้งโทษทางอาญาและสภาพบังคับของกฎหมายที่ประชาชนอาจกระทำผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในกฎหมายต่าง ๆ

ผลการศึกษาดังกล่าว สภาที่ปรึกษาฯ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2545 จึงได้มีมติให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณากำหนดนโยบายในเรื่องดังกล่าวต่อไป ดังรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาด้วยนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีและใคร่ขอทราบผลการพิจารณาด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายอานันท์ ปันยารชุน)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. 0-2612-9222 ต่อ 207

โทรสาร 0-2612-9152

ความเห็นและข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับผลกระทบของประชาชนจากโทษทางอาญากรณีศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์
และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

1. ความเป็นมา

คณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยว สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ติดตามศึกษากรณีปัญหาผลกระทบจากโทษทางอาญาของกฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินทางปัญญาในประเภทต่าง ๆ ครอบคลุมเกือบทุกประเภทตามพันธกรณีข้อตกลงองค์การการค้าโลก (WTO) แล้ว ประกอบด้วย พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองแผนภูมิวงจรรวม พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 22 กรกฎาคม 2545

กฎหมายแต่ละฉบับล้วนแต่มีบทลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำละเมิดต่อสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทที่กฎหมายให้ความคุ้มครองอยู่ทั้งสิ้น โดยกฎหมายแต่ละฉบับได้บัญญัติโทษทางอาญาไว้ค่อนข้างรุนแรง เมื่อเทียบกับลักษณะของกฎหมายซึ่งมุ่งคุ้มครองสิทธิและทรัพย์สินในส่วนแบ่งของบุคคล ทำให้มีการนำโทษทางอาญาในกฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าว มาเป็นเครื่องมือปราบปรามการละเมิดสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญา เพราะสามารถสร้างความกดดันแก่ผู้กระทำละเมิดได้มากกว่าการฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง ทั้ง ๆ ที่นานาประเทศนั้นถือว่าการละเมิดต่อทรัพย์สินทางปัญญานั้นเป็นการละเมิดต่อทรัพย์สินและสิทธิในทางแพ่งเท่านั้น ยกเว้นเฉพาะในกรณีของการละเมิดที่ถึงขนาดและกระทำเชิงพาณิชย์ขนาดใหญ่เท่านั้น โทษทางอาญาในกฎหมายเหล่านี้จึงก่อให้เกิดความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะโทษทางอาญาแก่ประชาชนอย่างยิ่ง

2. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยว

คณะกรรมการบริการและการท่องเที่ยวเห็นว่า ปัญหาในเรื่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อประชาชนตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 75 ที่รัฐต้องดูแลให้มีกฎปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงจัดประชุมปรึกษาหารือเรื่อง "ผลกระทบของประชาชนจากโทษทางอาญากรณีศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา" โดยเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากกลุ่มต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโทษทางอาญาของกฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา มาร่วมประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาข้อสรุปในประเด็นปัญหาดังกล่าว และผลจากการสัมมนาคณะทำงานฯ ได้ประมวล วิเคราะห์ และจัดทำเป็นข้อเสนอต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ความเห็นต่อรัฐบาลต่อไป

3. ข้อเท็จจริงและข้อวิเคราะห์

3.1 นโยบายการใช้บทลงโทษทางอาญาของไทยยังขาดความชัดเจน โดยหลักนิติศาสตร์ การใช้โทษทางอาญาจะมีวัตถุประสงค์ เพื่อการตอบโต้ผู้กระทำผิด เพื่อข่มขู่ให้กลัวไม่กล้าทำผิด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดได้อีก หรือเพื่อบำบัดไม่ให้กระทำผิดซ้ำ สำหรับประเทศไทยได้มีการนำโทษทางอาญามาใช้กับกฎหมายเกือบทุกฉบับ รวมถึงกฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาด้วย โดยมุ่งเพื่อให้เกิดผลในทางลงโทษได้รวดเร็วและเป็นการขู่ไม่ให้มีการกระทำผิด แต่ไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการใช้บทลงโทษทางอาญากับลักษณะความผิดในทางแพ่งซึ่งเป็นสิทธิและหน้าที่ระหว่างเอกชน ซึ่งอาจส่งผลให้สุจริตชนที่ไม่มีเจตนาทำผิดถูกใช้โทษทางอาญาเป็นเครื่องมือบีบบังคับมากเกินไปได้

3.2 กระบวนการบังคับใช้กฎหมายอาญายังขาดประสิทธิภาพ การที่ได้บัญญัติให้กฎหมายลิขสิทธิ์ และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ทำให้ต้องมีกระบวนการที่จะบังคับใช้ทุกเรื่อง ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลในคดีอาญา ซึ่งการจะบังคับใช้กฎหมายอาญาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐต้องมีความพร้อมที่จะลงทุนในด้านงบประมาณเป็นอย่างมาก ไม่เช่นนั้นเท่ากับว่ากระบวนการที่เป็นมาตรการบังคับใช้กฎหมายจะไม่มีประสิทธิภาพและขีดความสามารถเพียงพอ ผลที่ตามมาคือ มีคดีความจำนวนมากที่ไม่สามารถได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมเนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเลือกปฏิบัติ ประชาชนจะไม่เคารพกฎหมาย ทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ และอาจมีเจ้าหน้าที่บางส่วนแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากอำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายอาญา

3.3 การบังคับใช้กฎหมายอาญาในเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เป็นภาระให้รัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมากเพื่อปกป้องสิทธิให้เจ้าของลิขสิทธิ์ โดยปกติในคดีซึ่งเป็นคดีอาญา รัฐจะต้องมีกระบวนการยุติธรรมที่ให้ความเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างชัดแจ้งและโปร่งใส ขณะเดียวกันต้องจัดการให้จำเลยอยู่ในฐานะและสภาพที่จะต่อสู้คดีได้อย่างสมศักดิ์ศรี ซึ่งสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายของรัฐในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตลอดสายอย่างมหาศาล และเนื่องจากคดีอาญามีใช่เป็นความผิดที่ยอมความได้ รัฐจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการจนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่ถ้าเป็นกระบวนการพิจารณาทางแพ่ง ลักษณะการละเมิด ผู้เสียหายต้องดำเนินคดีเองโดยเสียค่าใช้จ่ายของตน การใช้กฎหมายอาญาในเรื่องลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา จึงทำให้เจ้าของสิทธิสามารถใช้ประโยชน์จากกลไกของรัฐได้เกินกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น การจะคุ้มครองสิทธิใดๆ ของประชาชนโดยกฎหมายอาญานั้น รัฐควรได้พิจารณาถึงสิทธิพื้นฐานหรือสิทธิสาธารณะที่มีผลกระทบต่อสังคมเป็นหลัก

3.4 การกำหนดบทลงโทษทางอาญาเป็นการจำกัดการพัฒนาทางวิชาการ เนื่องจากนักวิชาการต่างกลัวการละเมิดลิขสิทธิ์และถูกบทลงโทษทางอาญา จากการอ้างอิงในการเขียนงานและผลิตตำราทางวิชาการต่างๆ รวมถึงการพัฒนาทางการศึกษาวิจัย การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเยาวชนในประเทศด้วย ซึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์โดยเนื้อหาจะเห็นได้ชัดว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิเอกชนอย่างหนึ่ง มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้สร้างสรรค์ในการที่จะสร้างสรรค์งานแก่สังคม แต่การใช้บทลงโทษทางอาญากลับก่อให้เกิดผลกระทบในทางตรงกันข้าม เป็นการสร้างแรงกดดันต่อนักคิดนักวิชาการที่ต้องการสร้างสรรค์งานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม จริงอยู่ แม้นักวิชาการจะสามารถพิสูจน์ผลงานของตนว่ามีได้ละเมิดลิขสิทธิ์ก็ตาม แต่ก็ถูกกระบวนการพิจารณาโทษในทางอาญาสร้างความทุกข์ยากเดือดร้อนโดยไม่จำเป็น

3.5 มาตรฐานในการพิจารณากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ตามความตกลงขององค์การการค้าโลก จะกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา จึงต้องมีการพิจารณาในเรื่องนี้ให้สอดคล้องเป็นไปตามมาตรฐานข้อตกลงระหว่างประเทศของประเทศภาคีว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ชื่อทางการค้า หรือข้อมูลทางการค้าต่างๆ อย่างไรก็ตามในข้อตกลงระหว่างประเทศ ก็ได้กำหนดไว้ตายตัวว่าจะต้องวางบทลงโทษทางอาญาไว้ด้วย การวางบทลงโทษทางอาญาไว้ในกฎหมายเหล่านี้ จึงมักเกิดจากการกดดันในรูปของประเทศคู่ค้าโดยตรง หรือเกิดจากความคิดเห็นของผู้เสนอกฎหมายและผู้ร่างกฎหมายในประเทศเอง

3.6 การใช้บทลงโทษทางอาญาในกฎหมายลิขสิทธิ์และกลุ่มกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญามากเกินไป โดยไม่จำกัดขอบเขต อาจส่งเสริมให้มีการทำความผิดในขนาดที่มากขึ้น เพราะผู้กระทำผิดได้ประมวลความเสี่ยงแล้วเห็นว่า เมื่อมีโทษสูงก็ทำผิดให้คุ้มความเสี่ยงหากได้รับโทษ ฉะนั้น การกำหนดโทษไว้สูงไม่ได้หมายความว่า การกระทำผิดจะไม่เกิด

4. ความเห็นและข้อเสนอแนะ

4.1 นโยบายในการบังคับใช้กฎหมายอาญาควรให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐบาลไทยได้มีนโยบายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่มุ่งเน้นการใช้มาตรการทางอาญาเป็นกลไกสำคัญมาตลอด กรณีกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยกำหนดโทษทางอาญาไว้ถึง 10 มาตรา คือ มาตรา 69 ถึงมาตรา 77 ส่วนความผิดทางแพ่งมีเพียงมาตรา 64 มาตราเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศ เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา กำหนดความผิดทางอาญาไว้เพียงมาตราเดียว ส่วนที่เป็นค่าเสียหายทางแพ่งมี 5 มาตรา นอกจากนี้ ในงานลิขสิทธิ์บางประเภท เช่น งานด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งเพื่อการค้าและงานวิชาการ กฎหมายของสหรัฐจะระบุไว้ชัดเจนว่าไม่เป็นความผิดอาญา เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการตีความ เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายอาญาของไทย แล้วจะเห็นว่า ประเทศไทยใช้กฎหมายอาญามากเกินจำเป็น และไม่มีควมชัดเจนเท่าที่ควร ภาครัฐจึงควรทบทวนบทลงโทษทางอาญาในกฎหมายต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมต่อสังคมไทยเพียงใด โดยคำนึงถึงผลกระทบของประชาชนเป็นสำคัญ และควรให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศด้วย

4.2 การกำหนดโทษทางอาญาต้องมีความชัดเจน โดยเฉพาะการบัญญัติบทลงโทษทางอาญาของกฎหมายลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และในการกำหนดบทลงโทษจะต้องมีการจัดระดับและประเภทของการละเมิดอย่างเหมาะสม ให้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนระหว่างความผิดที่มีโทษทางอาญา กับความผิดที่มีโทษทางแพ่ง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของการบังคับใช้กฎหมาย และการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางศาลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นแล้ว หากมุ่งเน้นการกำหนดโทษทางอาญาไว้ แต่ไม่มีมาตรการรองรับ จะทำให้กฎหมายเหล่านั้นกลายเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม และทำให้คนบริสุทธิ์อาจได้รับโทษโดยไม่สมควร ฉะนั้น ถ้าจะมีโทษทางอาญาที่ต้องคำนึงด้วยว่ากฎหมายมีเหตุผลและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพียงพอที่รัฐต้องเข้ามาใช้อำนาจรัฐกับประชาชน หรือเป็นกรณีที่มีการเยียวยาทางแพ่งไม่เกิดผลและไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของลิขสิทธิ์

4.3 ควรให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องเป็นผู้รับภาระในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเอง เพราะลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิเฉพาะตัวของเอกชน แต่รัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะใช้กลไกของรัฐเข้าไปปกป้องคุ้มครอง แทนที่จะให้เอกชนเจ้าของสิทธิเป็นผู้ปกป้องสิทธิของตนเอง ทำให้รัฐต้องรับภาระและสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนมาก แม้ว่าปัจจุบัน ได้มีเจ้าของสิทธิขวนขวายเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองบ้าง แต่เป็นเพียงวิธีการสร้างกระแสให้เห็นความสำคัญของงานลิขสิทธิ์เท่านั้น ดังนั้น ภาครัฐควรให้เอกชนผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องลงทุนเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองให้มากขึ้น และพึงได้รับการชดเชยค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายจากฝ่ายที่ละเมิดอย่างเป็นธรรม แทนที่จะพึ่งกลไกและงบประมาณของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยรัฐควรให้มีกฎหมายรับรองสิทธิทางแพ่งและกระบวนการพิจารณาคดีที่เหมาะสม แทนที่จะกำหนดเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งทำให้ต้องมาเป็นภาระของรัฐ

4.4 ต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายพร้อมทั้งโทษทางอาญา และสภาพบังคับของกฎหมายในกฎหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย รัฐควรจะต้องมีการทำประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายและผลกระทบของกฎหมายดังกล่าว แต่ที่ผ่านมา การประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลยังมีน้อยและอยู่ในวงจำกัด ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับทราบถึงข้อเท็จจริง จึงทำให้มีการแอบอ้างนำโทษทางอาญาในกฎหมายลิขสิทธิ์ไปใช้ข่มขู่รัดไถประชาชนซึ่งมีความเกรงกลัวต่อโทษทางอาญา ดังนั้น ในการออกกฎหมายใด ๆ รัฐบาลควรได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้ซึ่งต้องรับผลของการใช้กฎหมายนั้น ๆ ได้รับทราบ และควรให้โอกาสประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ก่อนที่จะมีการประกาศใช้กฎหมายใด ๆ ที่มีโทษทางอาญา